

FILOZOF HANS-GEORG GADAMER ZOMREL VO VEKU 102 ROKOV

Hans-Georg Gadamer bol jedným z tých, mysliteľov, ktorí sa v prúde súčasných dejinných a spoločenských zvrátov, v konfrontácii s novými spôsobmi čítania, vnímania a myslenia, revolúciami v prírodných a duchovných vedách dokázali filozoficky orientovať vlastným, originálnym spôsobom. Vo svojom myšlienkovom výkone dokázal spojiť inšpirácie rozhodujúcich smerov minulého storočia - filozofie života, novokantovstva, fenomenológie a štrukturalizmu -, a tak otvoriť nové priestory reflexii orientovanej na jazyk ako základné médium nášho chápania sveta. Nadväzujúc na svojho učiteľa Martina Heideggera uvádza uvažovanie o jazyku do súvislosti s prvou filozofickou otázkou, otázkou bytia. Na jej pozadí dostávajú potom novú podobu i naše koncepcie človeka, dejín, kultúry a umenia. Hermeneutika sa vďaka myšlienkovému projektu Hansa-Georga Gadamera stáva centrálnym priestorom, v ktorom sa prehľbuje naše chápanie sveta. Keď Gadamer hovorí o stanovovaní horizontov ako základnej operácii chápania, tak oslovuje nielen sám proces chápania, ale aj základný problém našej doby - žijeme totiž v dobe priamej konfrontácie, sporu rozdielnych horizontov, perspektív myslenia, žijeme v dobe sporu kultúr. Práve o tomto centrálnom spore našej epochy nám Hans-Georg Gadamer povedal niečo dôležité, niečo, čo bude v našom uvažovaní ešte dlho prítomné.

Hans-Georg Gadamer sa narodil 11. februára 1900 v Marburgu. Študoval (napríklad aj s Hannah Arendtovou) u Martina Heideggera, neskôr pôsobil a prednášal v Marburgu, Lipsku, Frankfurtu a Heidelbergu. Inšpirovaný myslením svojho učiteľa sa intenzívne zaoberal antickou filozofiou, predovšetkým Platónom (habilitoval sa spisom *Platónova filozofická etika*, 1928) a Aristotelom. Jeho hlavným dielom sa stal náročný a rozsiahly spis *Pravda a metóda (Wahrheit und Methode)*, ktorý dokončil v roku 1960. Frankfurter Allgemeine Zeitung o ňom napísal: "Kniha 'Pravda a Metóda' sa stala učebnicou, možno jedinou trvalou, ktorú filozofická literatúra v Nemecku od 20. rokov vytvorila." Z českých prekladov sú u nás známe *Idea Dobra medzi Platonem a Aristotelem*, *Problém dějinného vědomí*, výber z diela *Člověk a řeč* a v slovenčine *Aktualita krásneho*. Zobraňé spisy Hansa-Georga Gadamera dnes majú desať zväzkov.

S menom Hansa-Georga Gadamera sa však spája a ešte dlho bude spájať práve projekt rozpracovania hermeneutiky ako nového tematizovania problému rozumenia. Hermeneutika (od gréckeho boha Hermes, herméneúo - vykladať, prekladať) pôvodne znamenala teóriu výkladu, interpretácie textov (napríklad *Písma svätého*), neskôr umenie správneho výkladu. "Hermeneutika je predovšetkým prax, umenie rozumenia a robenia zrozumiteľným." Ak niečomu chceme porozumieť, uchopiť, čo to v danej situácii - tu a teraz - znamená, aký to má význam, musíme brať do úvahy súvislosti (diachronické aj synchronické), autora aj interpretátora, celok zmyslu, horizont, kontext, dejiny. Gadamer ponúkol novú interpretáciu "*hermeneutického kruhu*" - cyklického pohybu medzi jednotlivinou, časťou a celkom. Jednotlivina, napríklad slovo, dielo, konkrétna udalosť, je pochopiteľná len z celku, ale tento celok je prístupný vždy len

z pohľadu jednotlivého. Svoju dôležitú úlohu tu zohrávajú naše intuície, to, čo hermeneutici nazývajú "predporozumením", vrhnutosťou, situovaním v určitej tradícii, dokonca aj predsudky, spôsob konfrontácie s inými, s inakosťou. Hermeneutika si nenárokuje na "absolútnu" pozíciu, je to putovanie skúsenosťou. Tým najvyšším princípom nie je nič iné ako zachovať si schopnosť počúvať svojho oponenta.

Na záver doslovu k tretiemu vydaniu *Pravdy a metódy* (1972) Hans-Georg Gadamer píše: "Tu preda len preruším svoje úvahy. Prebiehajúci rozhovor sa však nedá zastaviť. Bol by zlým heurmenuetikom ten, kto by si namýšľal, že by mohol alebo musel mať posledné slovo."

Jaroslava Kunschová

Jaroslava Kunschová
Katedra filozofie, Fakulta humanistiky TU
Homopotočná 23
918 43 Trnava
e-mail: kunschova@hotmail.com